

Tidslinje: Midtøsten fra 1. verdenskrig til den arabiske våren

28. juni 1914: Den østerriksk-ungarske tronfølgeren Franz Ferdinand blir skutt i Sarajevo, og dette ble regnet som den utløsende årsak til første verdenskrig.

2. august 1914: Det osmanske riket erklærer sin allianse med Tyskland og Østerrike-Ungarn, og står dermed mot Storbritannia, Frankrike og Russland i krigen.

14. november 1914: Den osmanske sultanen erklærer jihad mot britene og deres allierte – men ikke mot Det osmanske rikets allierte.

Mars 1915–1918: Under krigen utpeker osmanske myndigheter den armenske minoriteten som femtekolonnister og fiender, og igangsetter et grusomt masse mord: Mellom 600 000 og 1,5 millioner armenere ble drept. De mistet livet gjennom rene nedslaktninger eller marsjer de ble tvunget til å gjennomføre vekk fra sine hjem mellom 1915 og 1918. Siden har det blitt diskutert hvorvidt Det osmanske riket ønsket å drepe alle armenere, eller om drapene og dødsfallene var en konsekvens av krigen og osmanenes tiltak mot dem de anså som fiender. I forlengelsen av dette diskuteres det også om massedrapene bør omtales som folkemord, noe eksempelvis den svært anerkjente historikeren Eugene Rogan mener vil være presist.

Sommeren 1915–våren 1916: Den såkalte Hussein-McMahon-korrespondansen finner sted mellom Sharifen av Mekka, Hussein og den britiske høykommissæren i Kairo, Sir Henry McMahon. Avtalen gir løfter om britisk støtte til et fremtidig arabisk kongedømme mot Husseins støtte i kampen mot Det osmanske riket.

Mai 1916: Storbritannia og Frankrike, i forståelse med Russland, inngår den såkalte Sykes-Picot-avtalen om fordeling av territoriene i det osmanske riket dersom de vinner krigen. Avtalen er i strid med avtalen med Hussein.

2. november 1917: Den britiske utenriksministeren Lord Balfour erklærer i et brev til Lord Rothschild at Storbritannia vil støtte opprettelsen av et «jødisk nasjonalt hjem» i Palestina, dog med krav om at det ikke skulle gå utover de politiske og religiøse rettighetene til områdets eksisterende ikke-jødiske befolkning, hvilket vil si palestinerne.

3. oktober 1918: To dager etter at Damaskus har falt, ankommer Husseins sønn Feisal byen som leder for de britiskallierte arabiske styrkene, med en klar forventning om at britene skal holde sine løfter og Damaskus skal bli en del av det nye, arabiske kongedømmet.

31. oktober 1918: Våpenstillstanden mellom Det osmanske riket og britene og deres allierte trer i kraft.

11. november 1918: Klokken 11:00 den 11. november – i den ellefte timen på den ellefte dagen i den ellefte måneden – undertegner også tyske utsendinger en våpenstillstandsavtale, og med det tar krigen slutt i Europa.

Høst 1918: Nord-Jemen blir i praksis selvstendig, som en konsekvens av Det osmanske rikets tap i krigen (og senere oppløsning).

Januar–juni 1919: fredskonferansen i Paris som er ment å lede frem til en varig fred, leder til Versaillestraktaten som undertegnes 28. juni, og som blant annet innebærer opprettelsen av Folkeforbundet. Hva som skal skje med områdene som var en del av Det osmanske riket, er derimot ikke avklart.

8. mars 1919: Britene arresterer Saad Zaghlul, lederen for Wafd-partiet som jobber for egyptisk selvstendighet, og sender ham i eksil på Malta. Arrestasjonen vekker voldsomme reaksjoner i den egyptiske befolkningen, og markerer starten på en lang periode med protester og opprør kjent som 1919-revolusjonen. Kvinner spiller en fremtredende rolle i protestene.

Mai–august 1919: Den såkalte King-Crane-kommisjonen reiser rundt i de arabiske delene av det tidligere osmanske riket og undersøker hva slags styre befolkningen selv ønsker, i tråd med Wilsons tanke om nasjonal selvbestemmelsesrett, og med støtte fra Feisal. Kommisjonen finner overveldende støtte for et arabisk kongedømme.

Mars 1920: Den syriske nasjonalkongressen i Damaskus proklamerer et selvstendig Syria med Feisal som konge, dels i et forsøk på å forhindre den britisk-franske inndelingen av området i nye stater under deres kontroll som man frykter vil finne sted.

April 1920: På San Remo-konferansen blir krigens vinnere enige om hva som skal skje med de arabisktalende delene av det tidligere osmanske riket: Storbritannia får kontroll over dagens Irak, Jordan og Palestina, og Frankrike får kontroll over dagens Syria og Libanon. Det franske og britiske styret organiseres som mandater i regi av det nyopprettede Folkeforbundet. Mandatordningen tilsier at de europeiske makthaverne skal forberede områdene på selvstyre og uavhengighet, men i praksis styrer de for å sikre egne interesser.

April 1920: Osmanske nasjonalister som er uenige i det de oppfatter som osmanske myndigheters ettergivende holdning overfor krigens seierherrer, samler seg i byen Ankara under ledelse av den osmanske generalen og krigshelten Mustafa Kemal, og oppretter en ny nasjonalforsamling.

April 1920: Opptøyer bryter ut i Palestina, i protest mot det britiske styret og den jødiske innvandringen.

Juni 1920: Britene tok kontroll over Irak under krigen, men deres tilstedeværelse er svært upopulær. Våren 1920 blir det stadig klarere at de ikke vil trekke seg ut med det første, og i juni bryter det ut opprør. Først i oktober blir opprøret slått ned, etter at 8000 irakere og 2000 britiske soldater har mistet livet.

24. juli 1920: Frankrike anerkjenner ikke Feisal og Den syriske nasjonalkongressens styre i Damaskus, og truer med militærmakt dersom Feisal ikke imøtekommer en rekke krav. Feisal ber om forhandlinger, og imøtekommer etter hvert også franskmennenes krav. Frankrike ignorerer imidlertid dette og går til angrep, og den 24. juli beseirer franskmennene de arabiske styrkene ved Maysalun i nærheten av Damaskus. Feisal reiser i eksil, og Frankrike innleder 26 års styre over Syria.

August 1920: Det osmanske riket underskriver Sèvres-avtalen, som pålegger det tidligere imperiet knallharde vilkår. I tillegg til de arabisktalende områdene må riket avstå størsteparten av områdene som i dag utgjør Tyrkia. Nasjonalistene under ledelse av Mustafa Kemal godtar ikke avtalen, og leder sine styrker til kamp mot alle utenlandske styrker i området som senere skulle bli Tyrkia.

September 1920: De franske styresmaktene i Syria erklærer opprettelsen av Libanon som en egen stat. Den nye staten er langt større enn den tidligere administrative enheten Det osmanske riket opprettet i Libanon-fjellene, og inkluderer byene Tripoli, Tyr, Saida og Beirut samt Bekaadalen.

Mars 1921: Sharif Husseins sønn Abdullah ankommer Amman, i dag Jordans hovedstad. Samme måned avholder britene en konferanse i Kairo hvor de bestemmer seg for å gi Abdullah makten i Transjordan, senere Jordan. Abdullahs etterkommere sitter fremdeles ved makten i landet. På samme konferanse bestemmer britene seg for å tilby Feisal tronen i Irak.

Mai 1921: Nye opptøyer bryter ut i Palestina, igjen i protest mot britenes styre og mot den jødiske innvandringen og oppkjøpet av land.

Juli 1921: Opprør mot den spanske, og siden også mot den franske, tilstedeværelsen bryter ut i Rif-fjellene i Marokko, under ledelse av Abd al-Karim al-Khattabi (kjent som Abdelkrim). Først etter fem år, i 1926, lykkes franske og spanske styrker i å slå det ned.

23. august 1921: Feisal kronet som konge av Irak.

28. februar 1922: Storbritannia erklærer Egypt for å være et selvstendig land, men med viktige reservasjoner som blant annet sikrer fortsatt britisk militær tilstedeværelse, britisk kontroll over Sudan og sterk britisk innflytelse over egyptisk utenrikspolitikk.

Juli 1922: Fransk og britisk kontroll over de arabisktalende tidligere delene av det osmanske riket gjennom de nyopprettede mandatene blir formalisert og godkjent av Folkeforbundet.

Høst 1922: De osmanske nasjonalistiske styrkene under ledelse av Kemal bekjemper alle utenlandske styrker i området som i dag utgjør Tyrkia, og den 11. oktober inngår partene våpenstillstand. Med det er Sèvres-avtalen i praksis ikke lenger funksjonell, og nye forhandlinger innledes i Lusanne. I november erklærer nasjonalforsamlingen i Ankara at Det osmanske riket – etter nærmere 600 år – er oppløst, og den siste osmanske sultanen forlater Istanbul under britisk beskyttelse.

24. juli 1923: Lusanne-avtalen undertegnes, som anerkjenner nye grenser for det som snart skal bli Tyrkia i tråd med Kemals seier i krigen mellom 1920 og 1922. Med det har et nytt Midtøsten tatt form i ruinene av det osmanske riket, etter fem svært turbulente år i kjølvannet av første verdenskrig. I oktober samme år proklameres den tyrkiske republikken med Kemal, nå kjent som Atatürk, som president.

Mars 1924: Atatürk sjokkerer den islamske verden ved å få det tyrkiske parlamentets tilslutning til å oppheve kalifatet.

Juli 1924: Ibn Saud starter sin offensiv for å erobre Hejaz, kyststripen langs Rødehavet i dagens Saudi-Arabia hvor Mekka og Medina ligger, som styres av Sharif Husein. Ibn Sauds styrker vinner raskt kontroll over byen Taif, og Husein tvinges til å abdisere til fordel for sin sønn Ali. Ibn Sauds styrker erobrer likevel snart Mekka, og beleirer Medina, hvor Ali befinner seg.

Juli 1925: Franskmenenes styre så vel som grensene de har trukket, er svært upopulære i Syria, og i juli 1925 bryter det ut opprør. Det begynner i drusiske områder sør i landet, men sprer seg raskt til hele Syria. Frankrike er ikke forberedt og makter ikke å gjenvinne kontroll, og i ren desperasjon bomber franske styrker Damaskus i oktober. Til tross for dette blir ikke opprøret slått endelig ned før i 1927.

22. desember 1925: Etter å ha stått imot Ibn Sauds beleiring i nesten ett år, overgir Alis styrker seg i Medina, og Ali reiser i eksil. Ibn Saud har med det kontroll over hele Hijaz, som blir en del av det som snart anerkjennes internasjonalt som Saudi-Arabia.

August 1929: Igjen bryter det ut opprør i Palestina, og også denne gangen skyldes det motstand mot det britiske styret og den opprinnelige arabiske befolkningens frykt for at den jødiske innvandringen skal lede til et jødisk-dominert Palestina.

23. september 1932: Saudi-Arabia blir offisielt en stat etter at Ibn Saud har proklamert et kongedømme som bærer hans families navn.

3. oktober 1932: Irak blir formelt selvstendig, og blir tatt opp som medlem av Folkeforbundet. Som i Egypt beholder imidlertid Storbritannia en rekke privilegier knyttet

blant annet til sikkerhet og det militære, som gjør at uavhengigheten i realiteten er langt fra fullstendig.

April 1936: Igjen bryter det ut opprør blant den arabiske befolkningen i Palestina, men denne gangen er det langt mer omfattende og ikke minst mer langvarig enn tidligere. Opprøret, også kjent som det store opprøret i Palestina, tar ikke slutt før i 1939. Da har 3000 palestinere, 2000 jøder og 600 briter mistet livet. Britene sender nok en gang en kommisjon for å undersøke hvorfor opprøret brøt ut, og nok en gang er resultatet det samme: Årsaken er misnøye med det britiske styret, ønske om uavhengighet, og frykt for at den jødiske innvandringen skal lede til en jødisk-dominert stat. Kommisjonen slår også fast at konflikten er uløselig innenfor rammen av én stat, og foreslår en deling i en arabisk og en jødisk del.

2. september 1938: Republikken Hatay proklameres i den tidligere osmanske provinsen Alexandretta, som har vært under fransk kontroll, og som i den syriske befolkningen anses som en naturlig del av Syria. Tyrkia ønsker imidlertid provinsen selv. Frankrike ønsker å sikre et godt forhold til Tyrkia før den store krigen alle regner med at kommer, og imøtegår derfor Tyrkias ønske og godtar proklamasjonen. Republikken Hatay varer kun et snaut år før den i juni 1939 blir en del av Tyrkia.

Mai 1939: Storbritannia annonserer en ny politikk i Palestina som legger sterke begrensninger for jødisk innvandring, noe som vekker sinne og motstand i det jødiske samfunnet i Palestina. Like etter bryter imidlertid andre verdenskrig ut, og den jødiske befolkningen står sammen med Storbritannia i kampen mot Nazi-Tyskland. Med det blir kampen mot det britiske styret og dets politikk midlertidig lagt på is.

1. september 1939: Nazi-Tyskland angriper Polen. To dager senere erklærer Frankrike og Storbritannia Tyskland krig, og andre verdenskrig har begynt.

Juni 1940: Tyskland beseirer franske styrker, går inn i Paris, og tar kontroll over Frankrike. Deler av landet blir styrt av franske kollaboratører, kjent som Vichy-regimet. Vichy-regimet får også kontroll over de franske mandatene Libanon og Syria, noe britene anser som en trussel.

September 1940: Italienske styrker angriper Egypt fra Libya, men blir slått tilbake av britene.

1. april 1941: Etter at Iraks pro-britiske monark ber landets statsminister Rashid Ali, som anses for å sympatisere med Tyskland, om å gå av, gjennomfører statsministeren i stedet et statskupp i samarbeid med offiserer i hæren. Britene godtar ikke dette, og i mai angriper de og bekjemper irakiske styrker og gjeninnsetter egne allierte ved makten. Den fremste palestinske lederen på dette tidspunktet, Hajj Amin al-Husseini, tar del i kuppet, og flykter til Tyskland da britene tar tilbake kontrollen.

Juni–juli 1941: Da Vichy-regimet tilbyr Tyskland tilgang til flystriper i Syria i mai 1941, bestemmer britene seg for å handle, og sammen med de såkalte frie franske styrkene under ledelse av de Gaulle går de inn og tar kontroll over Libanon og Syria.

Mai–juni 1942: Tyske styrker under ledelse av Rommel angriper britene fra Libya og trenger dypt inn i Egypt. Britene klarer først å stanse de tyske styrkene ved al-Alamein, kun 11 mil fra Alexandria.

Oktober 1942: Britene igangsetter en motoffensiv fra al-Alamein, og driver Rommels styrker ut av Egypt, og senere også ut av Libya til Tunisia, hvor de beseires våren 1943.

November 1943: Britiske og amerikanske styrker går i land i Marokko og Algerie, og tyske og italienske styrker i Nord-Afrika kjemper dermed en tofrontskrig frem til de overgir seg våren 1943. Den allierte seieren i Nord-Afrika, sammen med seieren i Stalingrad, anses som et avgjørende vendepunkt i den andre verdenskrigen.

Oktober 1943: Mens Libanon forbereder seg på uavhengighet, fremforhandler den kristne presidenten Bishara al-Khuri og den sunnimuslimske statsministeren Riyad al-Sulh den såkalte *nasjonalpakten*, som danner grunnlaget for det uavhengige Libanons konfesjonalistiske politiske system hvor viktige posisjoner samt seter i landets parlament fordeles basert på religiøs tilhørighet.

22. november 1943: Libanon blir en uavhengig stat, og det franske mandatet i landet erklæres for oppløst. Da britene tok kontroll over Syria og Libanon sammen med de frie franske styrkene, var britene klare på at begge land snart måtte bli uavhengige. De Gaulle var mindre

tydelig på dette, men sommeren 1943 ble de franske myndighetene presset til å avholde valg i begge land, som ga klare seiere til nasjonalister som ønsket uavhengighet. I Libanon vedtok man de nødvendige endringene for å gjøre dette til en realitet, men franskmennene reagerte med å arrestere ledende politikere og forsøke å slå ned protestene som fulgte. Britene gjorde det imidlertid klart at de ville gripe inn militært om ikke franske styresmakter ga etter, og 22. november slapp de politikerne fri og erklærte det franske mandatet i Libanon for over. De siste franske styrkene forlot imidlertid ikke landet før i 1946.

Januar–februar 1944: To ekstreme jødiske terrorgrupper i Palestina erklærer at de tar opp igjen kampen mot det britiske styret og mot restriksjonene på jødisk innvandring. Gruppene hadde lagt sin kamp på is som en følge av andre verdenskrig, men mener nå utfallet av krigen var gitt og tok den opp igjen. De to gruppene, Irgun og Stern-ligaen (også kjent som Lehi), ble begge ledet av personer som senere skulle bli statsministere i Israel for høyrepartiet Likud: Menachem Begin (Irgun) og Yitzhak Shamir (Stern-ligaen).

Mars 1945: Syv arabiske land som er eller er i ferd med å bli uavhengige danner Den arabiske liga i Kairo. Organisasjonen består i dag av 22 medlemsland.

8. mai 1945: Etter Hitlers selvmord 30. april kapitulere Tyskland betingelsesløst på alle fronter, og den 8. mai er krigen over i Europa. I Asia fortsetter krigen, men den 2. september, etter at USA har sluppet atombomber over Hiroshima og Nagasaki, undertegner Japan formelt sin kapitulasjon.

Oktober 1945: Det jødiske lederskapet i Palestina har under krigen fordømt aksjonene til de ekstreme jødiske gruppene, men etter krigen går også moderate krefter inn i den væpnede kampen mot det britiske styret. Jødiske ledere er imot britenes begrensninger på innvandring og er fast bestemte på å gjøre det mulig for overlevende etter Holocaust, folkemordet på jødene i Europa som kostet mer enn seks millioner jøder livet, å komme til landet. De har også konkludert med at en jødisk stat må vinnes med makt, og fra oktober 1945 kjemper derfor de mer offisielle styrkene i Haganah sammen med Irgun og Stern-ligaen i en koordinert kamp mot britene.

17. april 1946: De siste franske styrkene forlater Damaskus, og Syria blir, etter en lang kamp mot gjenstridige franske myndigheter, reelt selvstendig. Dagen er i dag Syrias nasjonaldag.

25. mai 1946: Det uavhengige kongedømmet Jordan blir proklamert, med Abdullah som konge. Kong Abdullah inngikk en avtale med britene 22. mars som gjorde slutt på mandatet, og i mai endrer altså landet navn fra Transjordan til Jordan.

22. juli 1946: Irgun, under ledelse av Begin, sprenger det britiske hovedkvarteret i Kong David-hotellet i Jerusalem. 91 personer – briter, arabere og jøder – mister livet i terroraksjonen. Haganah hevder å ikke kjenne til planene for aksjonen, og avbryter etter dette samarbeidet med Irgun og Stern-ligaen.

25. februar 1947: Selv om Haganah bryter med Irgun og Stern-ligaen, fortsetter kampen mot det britiske styret. Britene har på sin side hverken vilje eller evne til å slå ned opprøret eller forbli i landet, og innser også at de ikke kan løse konflikten i Palestina eller imøtegå sine motstridende løfter til den arabiske og den jødiske befolkningen. 25. februar 1947 ber de derfor det nystiftede FN finne en løsning. FN setter ned en komite (UNSCOP) bestående av representanter for 11 land som får i oppgave å legge frem et forslag til løsning.

April 1947: Baath-partiet grunnlegges formelt gjennom sin første konferanse i Damaskus, men dets grunnleggere, Michel Aflaq og Salah al-Din al-Bitr, begynte arbeidet med partiet på begynnelsen av 1940-tallet. Partiet forfekter en pan-arabistisk ideologi, og kommer etter hvert til makten både i Syria og Irak.

September 1947: Allerede før FNs kommisjon har lagt frem sitt forslag til løsning, annonserer britene at de vil avvikle mandatet i Palestina og forlate landet 14. mai 1948.

November 1947: UNSCOP legger frem sitt forslag til løsning for Palestina for FN. Komiteens flertall foreslår en deling av landet i to stater, en jødisk og en palestinsk, med Jerusalem under internasjonal kontroll. Den jødiske staten skal utgjøre omtrent 55 % av arealet. Den jødiske befolkningen utgjør på dette tidspunktet omtrent en tredjedel av innbyggerne og eier litt over 8 % av jorda. Et mindretall bestående av Iran, Jugoslavia og India foreslår i stedet en føderal løsning. Palestinske og andre arabiske ledere motsetter seg forslaget.

29. november 1947: FNs generalforsamling gir sin støtte til flertallets delingsplan med 33 mot 13 stemmer, mens 10 land avstår fra å stemme. Hvordan vedtaket skal implementeres, er derimot et åpent spørsmål.

November 1947–mai 1948: Allerede dagen etter generalforsamlingens avstemming bryter det ut uroligheter i Palestina, som i løpet av kort tid utvikler seg til en borgerkrig mellom den jødiske og den palestinske befolkningen. FN har ingen styrke som kan tvinge gjennom delingsvedtaket, og det blir dermed klart at Palestinas fremtid vil avgjøres gjennom krig. Første fase av denne krigen utkjempes altså som en borgerkrig.

9. april 1948: Irgun, med støtte fra andre jødiske styrker, angriper den palestinske landsbyen Deir Yasin og dreper sivile landsbyboere, og minst hundre palestinere blir drept. Massakren skaper voldsom frykt i den palestinske befolkningen, og anses som sentral for at hundretusener flykter fra sine hjem i det som snart skal bli Israel. Våren 1948 igangsatte jødiske styrker den såkalte Plan Dalet, som tilsa at man skulle ta kontroll over og fjerne palestinske byer og landsbyer samt fjerne fiendtlige eller potensielt fiendtlige elementer i befolkningen. Hvorvidt dette var en plan for å systematisk fjerne palestinere fra den fremtidige jødiske staten har blitt mye diskutert, men det er bred enighet om at planen bidro til at mange flyktet. I alt forlot 700 000 palestinere sine hjem i det som siden ble Israel. Fire dager etter angrepet på Deir Yasin tar palestinske styrker hevn ved å angripe en jødisk, medisinsk konvoi, og tar livet av flere titalls sivile.

14. mai 1948: Idet britene trekker seg ut av Palestina, erklærer den fremtredende jødiske politiske lederen (og snart landets statsminister) David Ben-Gurion opprettelsen av staten Israel. Både USA og Sovjet anerkjenner den nye staten i løpet av få minutter.

15. mai 1948: Dagen etter Ben-Gurins erklæring begynner andre fase av krigen da de arabiske nabolandene går til angrep.

11. desember 1948: FNs generalforsamling vedtar resolusjon 194 som tilsier at palestinske flyktninger skal få vende hjem ved første mulighet. Dette har aldri blitt fulgt opp, og i dag utgjør den palestinske flyktningebefolkningen mer enn 5 millioner mennesker. Resolusjonen er tilgjengelig på nett:

<https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/C758572B78D1CD0085256BCF0077E51A>.

Januar–mars 1949: De israelske styrkene vinner en klar seier i krigen, som avsluttes ved at Israel inngår våpenstillstandsavtaler med de arabiske landene i begynnelsen av 1949. Etter krigen utgjør Israel 78 % av det opprinnelige mandatet Palestina, og kun Vestbredden (under jordansk kontroll) og Gaza (under egyptisk kontroll) er under arabisk styre. Den palestinske befolkningen fikk ingen egen stat, og 700 000 har måttet forlate sine hjem og er nå flyktninger på Vestbredden, Gaza, eller i nabolandene.

24. desember 1951: Det uavhengige kongedømmet Libya blir dannet, med Kong Idris som overhode. Landet består av tre regioner, Tripolitania i vest, Kyrenaika i øst og Fezzan i sørvest. Området var en italiensk koloni frem til allierte styrker tok kontroll under andre verdenskrig. Etter krigen fikk FN etter hvert ansvaret for å avgjøre hva som skulle skje med landet, som altså resulterte i et uavhengig kongedømme.

23. juli 1952: De frie offiserene under ledelse av Gamal Abdel Nasser kommer til makten i Egypt under det som gjerne omtales som revolusjonen i 1952, som i realiteten er et militærkupp. Kuppmakerne avskaffer monarkiet og innfører en republikk, som fra høsten 1954 samler Nasser all makt i sine hender. Nasser blir pan-arabismens fremste forkjemper, og blir ekstremt populær både i Egypt og ellers i regionen. Nasser leder også an blant de progressive landene i det som ofte omtales som den arabiske kalde krigen, hvor de såkalte konservative regimene stod på den andre siden.

November 1954: Den algeriske frigjøringskrigen bryter ut. I kontrast til protektoratene i Tunisia og Marokko anser franskmennene Algerie som en del av Frankrike, og over en million franske settlere bor i landet. Frankrike er ikke villige til å gi fra seg noe, og først etter åtte års brutal krig trekker de seg ut, og Algerie blir selvstendig. Da har én million mennesker mistet livet.

September 1955: Den såkalte «Tsjekiske våpenhandelen» blir kjent, og anses som en stor seier for Nasser. Den egyptiske presidenten ønsker å ruste opp for å kunne konfrontere Israel og reversere tapet i 1948/49, men vestlige land nekter å selge ham våpen. I stedet kjøper han derfor våpen fra Sovjet via Tsjekkoslovakia, og demonstrerer med det at han kan handle uavhengig av vesten og de gamle kolonimaktene.

2. mars 1956: Marokko blir en uavhengig stat. I kontrast til i Tunisia forblir monarkiet ved makten også etter uavhengigheten, ikke minst fordi sultan Muhammad V (senere kong Muhammad V) spiller en fremtredende rolle i kampen mot det franske kolonistyre.

20. mars 1956: Tunisia blir en uavhengig stat, og Frankrike trekker seg ut. Frigjøringshelten Habib Bourgiba samler raskt makten i egne hender, og året etter avskaffer han monarkiet og blir selv president – en post han holder i 30 år.

26. juli 1956: Nasser nasjonaliserer Suez-kanalen, igjen en stor seier for den egyptiske presidenten. Nasser ønsker å bygge en demning ved Aswan for å sikre strøm til å bygge ut landets industri, men nektes finansiering av Verdensbanken og USA. Løsningen blir derfor å nasjonalisere Suez-kanalen gjennom en dramatisk aksjon 23. juli. Frankrike og Storbritannia er i harnisk.

29. oktober 1956: Suez-krigen bryter ut da Israel angriper Egypt, etterfulgt av at britiske og franske styrker rykker inn for å «gjenopprette ro». Angrepet er en konsekvens av en hemmelig avtale inngått mellom de tre landene, initiert av Frankrike og Storbritannia, som ønsker å ta tilbake kontrollen over kanalen og sette Nasser på plass. Selv om angriperne lett beseierer de egyptiske styrkene, har de forregnet seg: både USA og Sovjet reagerer voldsomt på aksjonen, og tvinger de tre landene til å trekke seg ut. Nasser står igjen som mannen som konfronterte Israel og kolonimaktene og kom seirende ut av det. For Frankrike og Storbritannia viser krigen at tiden da landene kunne tvinge igjennom sin vilje i Midtøsten definitivt er over – nå er det verdens to supermakter som har overtatt denne rollen.

Februar 1958: Syria og Egypt slår seg sammen og danner Den forente arabiske republikk som et konkret uttrykk for pan-arabismen Nasser og ledende krefter i Syria forfekter. Syrerne blir imidlertid fort skuffet da det viser seg at Nasser ser for seg at Syria underlegges egyptisk styre snarere enn en union mellom to likeverdige parter. Republikken varer kun i tre år, og oppløses i 1961.

Februar 1958: De hashemittiske kongene i Jordan og Irak lanserer sin egen føderale union som et tilsvarende til den syrisk-egyptiske republikken, i håp om å imøtekomme presset fra pan-arabister på hjemmebane.

Mai 1958: Etter flere urolige måneder bryter det ut væpnede kamper i Libanon, og landet ser ut til å være på vei mot full borgerkrig. På den ene siden står den nasjonale fronten som støtter Nasser og pan-arabismen, på den andre siden president Chamaoun og hans støttespillere som er orientert mot vesten.

13–14. juli 1958: En gruppe pan-arabistiske offiserer (som i Egypt kaller de seg «de frie offiserene») gjennomfører statskupp i Irak, tar livet av den pro-vestlige monarken og fjerner med det Feisals etterkommere fra makten. Mange håper de nye makthaverne vil ta Irak inn i Den forente arabiske republikken, men dette skjer aldri.

13-14. juli 1958: Den pan-arabistiske maktovertakelsen i Irak skaper sterk frykt hos vestligorienterte statsledere i regionen. To timer etter at han får høre om kuppet i Irak, ber Libanons president Chamaoun om amerikansk hjelp (innen rammen av Eisenhower-doktrinen) til å få kontroll i landet og slå ned det pro-nasseristiske opprøret.

16. juli 1958: Kong Hussein av Jordan reagerer først på kuppet i Irak ved å sende egne soldater for å hjelpe sin familie som satt ved makten i nabolandet, men innser fort at det både er for sent, og at han blottstiller seg selv. I frykt for at pan-arabistene skal benytte sjansen også i Jordan, ber han 16. juli om vestlig militærhjelp for å sikre egen posisjon, og dagen etter ankommer britiske soldater landet.

Oktober 1959: En gruppe palestinere i Kuwait under ledelse av Yassir Arafat danner organisasjonen *Fatah*, som har som formål å frigjøre Palestina.

Juni 1961: Kuwait får sin uavhengighet fra Storbritannia. Den nye konstitusjonen tilsier at landet er et emirat hvor kongefamilien har absolutt makt, men introduserer også et valgt parlament.

September 1961: Den forente arabiske republikk oppløses, og Syria og Egypt blir igjen to separate land.

5. juli 1962: Etter åtte års brutal krigføring blir Algerie en uavhengig stat, og det franske styret avvikles. Interne kamper mellom algeriske fraksjoner varer frem til september samme

år, da et regime med basis i frigjøringsbevegelsen FLN konsoliderer sitt styre. FLN, sammen med hæren, har fremdeles makten i landet.

September 1962: Imam Ahmad, herskeren i Nord-Jemen, dør. En uke etterpå gjennomfører en gruppe pan-arabistiske offiserer militærkupp og tar makten. Imam Ahmads sønn kommer seg imidlertid unna, og tar opp kampen mot kuppmakerne med saudiarabisk støtte. Nasser går inn i kampen til støtte for pan-arabistene, og dermed står de konservative og progressive landene mot hverandre gjennom støtte til sine allierte i det som skal vise seg å bli en flere år lang borgerkrig som koster mer enn 10 000 personer livet.

Mars 1963: Baath-partiet kommer til makten i Syria gjennom et kupp – blant kuppmakerne finner vi senere president Hafiz al-Assad.

Mai 1964: Den palestinske frigjøringsorganisasjonen (PLO) dannes etter initiativ fra den arabiske liga.

1. januar 1965: Medlemmer av Arafats Fatah-organisasjon gjennomfører sitt første angrep på Israel, som innleder den palestinske væpnede motstandskampen. I årene som følger, dannes en rekke nye grupper som gjennomfører geriljaangrep mot Israel, men også rene terrorangrep.

29. august 1966: Sayyid Qutb, et medlem av brorskapet som gjennom mange år i fengsel har beveget seg i en svært radikal retning, blir henrettet av egyptiske myndigheter. To år tidligere ga Qutb ut «Milepæler», et verk som skulle få svært stor betydning for fremveksten av radikal, voldelig islamisme, gjerne referert til som jihadisme.

Mai 1967: Forholdet mellom Egypt og Israel tilspisser seg. Nasser ber FNs fredsbevarende styrker forlate Sinai, stenger Tiran-stredet for israelske båter, og inngår en forsvarspakt med Jordan. Egypt har allerede en forsvarspakt med Syria.

5. juni 1967: Israel går til angrep på Egypt og innleder med det seksdagerskrigen – i løpet av bare seks dager nedkjemper Israel den egyptiske, den syriske og den jordanske hæren, og tar kontroll over resten av det opprinnelige mandatet Palestina (det vil si Vestbredden og Gaza) samt Golanhøyden og Sinai-halvøya. Med unntak av sistnevnte kontrollerer Israel disse områdene fremdeles. Nederlaget anses gjerne som begynnelsen på slutten for pan-arabismen,

og markerer også overgangen fra den palestinsk-israelske konflikten som et felles arabisk anliggende til å bli en nasjonal, palestinsk frigjøringskamp. Mellom 200 000 og 300 000 palestinere må flykte fra sine hjem under krigen.

September 1967: Den arabiske liga møtes i Sudans hovedstad Khartoum og vedtar sine berømte «tre nei»: nei til anerkjennelse av Israel, nei til forhandlinger med Israel, og nei til fredsavtale med Israel.

24. september 1967: Israels statsminister Levi Eshkol offentliggjør at Israel vil etablere bosetninger i de nylig okkuperte områdene, men hevder dette vil være svært begrenset. I 2009 bodde det nærmere en halv million israelske bosettere på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem.

22. november 1967: FNs sikkerhetsråd vedtar resolusjon 242 som tilsier at Israel skal trekke seg ut av områdene okkupert i den nylige konflikten, og at dette skal danne basis for en varig fred – prinsippet som har ligget til grunn for fredsforhandlinger siden. Resolusjonen sier at man skal finne «en rettferdig løsning på flyktningproblemet». Resolusjonen er tilgjengelig på nett: <https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/7D35E1F729DF491C85256EE700686136>

29. november 1967: Storbritannia trekker seg ut av Aden og områdene rundt, hvorpå marxister tar makten og erklærer dannelsen av Folkerepublikken Sør-Jemen.

Januar 1968: Storbritannia erklærer at de vil trekke seg ut av sine militærbaser i det som i dag er de mindre gulfstatene i løpet av tre år.

Mars 1968: Palestinske geriljasoldater gir sammen med jordanske soldater israelske styrker hard kamp ved landsbyen Karameh i Jordan. Selv om israelske styrker påførte sine motstandere store tap, ble det regnet som en viktig symbolsk seier for den palestinske motstandskampen.

Juli 1968: Baath-partiet kommer til makten i Irak gjennom et kupp, og danner et revolusjonsråd som året etter får en etter hvert svært kjent nestleder: Saddam Hussein.

Februar 1969: Fatah-bevegelsen blir stadig mer dominerende i PLO, som etter krigen i 1967 har blitt en organisasjon for palestinsk, nasjonal frigjøring. I februar 1969 blir Yassir Arafat ny leder for organisasjonen, en rolle han beholder til sin død 35 år senere.

1. september 1969: En gruppe offiserer i den libyske hæren under ledelse av Muammar Gaddafi gjennomfører et militærkupp og avsetter kong Idris. Gaddafi tar selv over, og blir værende ved makten frem til 2011.

November 1969: Den såkalte Kairo-avtalen inngås, som tilsier at PLO skal ha kontroll over palestinske flyktningeleirer i Libanon, og ha rett til å angripe Israel fra Libanon. Avtalen kom i stand etter at libanesiske politikere var bekymret over stadige israelske angrep mot palestinske mål i Libanon, samt at de palestinske gruppene stadig tok seg mer til rette og ba Nasser gripe inn og mekle.

23. juli 1970: Sultan Said blir fjernet i et palasskupp i Oman og erstattet av sin sønn Qabus, som fremdeles sitter ved makten. Qabus igangsetter vidtrekkende reformer i Oman, og åpner det tidligere svært lukkede landet for omverdenen. Med hjelp fra Iran og Storbritannia lykkes han etter hvert også i å slå tilbake marxistiske opprørere sør i landet.

September 1970: I det som har blitt kjent som «svart september», går jordanske styrker til angrep på palestinske geriljagrupper i landet. De palestinske gruppene hadde i stadig større grad tatt seg til rette i Jordan og ble etter hvert en trussel for kong Hussein, som følte at han måtte handle. De jordanske styrkene lykkes i å drive de palestinske gruppene ut av landet, hvorav de fleste reiser til Libanon. Opp mot 5000 personer mister livet i kampene.

26. september 1970: Kong Hussein reiser til Kairo, hvor Nasser mekler mellom ham og Arafat, og lykkes i å forhandle frem en våpenstillstandsavtale mellom partene.

28. september 1970: Forhandlingene har vært en stor påkjenning for Nasser, og etter å ha sendt Hussein og Arafat av gårde den 28. september, dør han av et hjerteinfarkt. Visepresident Anwar Sadat tar over makten i Egypt.

November 1970: Hafiz al-Assad utmanøvrerer sine rivaler, og kommer til makten i Syria som leder for Baath-regimet.

1971: Storbritannia trekker seg ut av det som i dag er de mindre gulf-landene. Etter forhandlinger mellom familiene som sitter ved makten i de ulike områdene, resulterer dette i de uavhengige statene Qatar og Bahrain, samt føderasjonen De forente arabiske emirater, bestående av syv mindre emirater.

18. juli 1972: Egypts president Anwar Sadat utviser overraskende mange tusen sovjetiske militærrådgivere fra landet. Forholdet mellom de to allierte bedrer seg raskt, men i løpet av de kommende årene vender Sadat Egypt bort fra Sovjet og til USA, og med dette «skifter» det tidligere ledende pan-arabistiske regimet side i den kalde krigen.

September 1972: På slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-tallet gjennomfører palestinske motstandsgrupper en rekke terroraksjoner. Under OL i München i september 1972 angriper en gruppe som kaller seg Svart september israelske utøvere og dreper 17 personer, hvorav 11 idrettsutøvere.

6. oktober 1973: Egypt og Syria gjennomfører et koordinert angrep på Israel under den jødiske høytiden Yom Kippur. Angrepet kommer fullstendig overraskende på de israelske styrkene, og Egypt lykkes i å krysse Suez-kanalen og gå inn i Sinai for første gang siden nederlaget i 1967.

16. oktober 1973: Selv om angrepet overrasket Israel, får de etter hvert stanset de syriske og egyptiske styrkene, og går selv på offensiven. 16. oktober krysser de Suez-kanalen, og omringer de egyptiske styrkene i Sinai.

16. oktober 1973: De arabiske oljeproduserende landene samles til toppmøte i Kuwait, og blir enige om å øke oljeprisen med 17 % i protest mot USA og vestens støtte til Israel, og med krav om at Israel trekker seg ut av alle områder okkupert under krigen i 1967. Prisøkningen følges opp av produksjonskutt, og etter hvert embargo mot land som anses å støtte Israel, som USA. Mange vestlige land er helt avhengige av olje fra Midtøsten, og konsekvensene blir fort dramatiske: Innen desember har oljeprisen blitt mer enn firedoblet. En annen konsekvens er at de oljeproduserende landene ønsker full kontroll over egen produksjon, og kjøper ut vestlige selskaper med interesser i deres utvinning.

22. oktober 1973: USA og Sovjet engasjerer seg til støtte for sine allierte i krigen (henholdsvis Israel og Egypt/Syria), og etter hvert også for å få slutt på stridighetene. 22. oktober får de fremforhandlet en våpenhvile. Samme dag vedtar FNs sikkerhetsråd resolusjon 338, som krever slutt på kamphandlingene samt at resolusjon 242 fra 1967 følges opp. Resolusjonen er tilgjengelig på nett:
<https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/7FB7C26FCBE80A31852560C50065F878>.

18. januar 1974: Etter amerikansk mekling inngår Egypt og Israel en ny avtale, som følges opp av en videre avtale i september 1975. Avtalene gir Egypt kontroll over østbredden av Suez-kanalen, og dermed selve kanalen, samt noen av oljefeltene i Sinai. Israel beholder like fullt kontrollen over mesteparten av Sinai. I mai 1974 mekler amerikanerne også frem en avtale mellom Syria og Israel.

1975–1979: Islamister vinner en rekke seiere i valg til studentunionene ved universitetene i Egypt. Etter å ha ligget nede under Nassers styre, vokser islamistiske grupper igjen frem under Sadats styre, ved universitetene. Det muslimske brorskap blir etter hvert den dominerende bevegelsen, både i Egypt og andre land. Samtidig vokser det også frem voldelige grupper, som etter hvert gjennomfører en rekke angrep på både sikkerhetspersonell og sivile i Egypt, og som ligger i konflikt med myndighetene gjennom store deler av 1980- og 1990-tallet.

13. april 1975: Palestinske militssoldater løsner skudd mot kristne militssoldater tilhørende falangistene (kjent som Kataib) utenfor en kirke i Beirut. En time senere åpner falangistene ild mot en buss som frakter sivile palestinere, og dreper mer enn 20 personer. Hendelsene regnes som begynnelsen på den libanesiske borgerkrigen, som skulle vare i 15 år og koste mer enn 100 000 personer livet. Krigen er ikke en sammenhengende kamp mellom to konstante parter, men snarere en serie konflikter hovedsakelig mellom to sider, men hvor allianser skifter underveis. I tillegg har den en internasjonal dimensjon ved at Syria involverer seg fra 1976, ved at vestlige styrker involverer seg ved flere anledninger og ved at Israel invaderer landet i 1978 og igjen i 1982.

5. juni 1975: Suez-kanalen åpner igjen, etter å ha vært stengt siden krigen i 1967.

November 1975: Marokkos kong Hassan II igangsetter den såkalte «grønne marsjen», hvor 350 000 sivile marokkanere marsjerer inn i den tidligere spanske kolonien Vest-Sahara, som Marokko gjør krav på. Til tross for væpnet kamp og FN-initierte forhandlinger for å finne en fredelig løsning, okkuperer Marokko fremdeles området.

Mars 1976: Syriske styrker går inn i Libanon og involverer seg i borgerkrigen. Syria skifter allianser en rekke ganger, men forblir i landet og beholder en dominerende posisjon helt frem til Sederrevolusjonen i 2005.

Januar 1977: Egypts president Sadat kutter brått subsidier på en rekke basisvarer i et forsøk på å få kontroll over landets økonomi. Kuttene rammer fattige hardt, og blir møtt med voldsomme demonstrasjoner. Sadat må sette inn hæren for å få kontroll, og reverserer også kuttene. Innen dette skjer, har nesten 200 personer mistet livet i sammenstøt mellom demonstranter og sikkerhetsstyrker.

16. juli 1977: Egyptiske styrker går til angrep på Libya. Sadat håper å skaffe seg kontroll over noen av Libyas oljefelter, men invasjonen blir møtt med internasjonal fordømmelse, og 25. juli trekker Egypt seg ut.

20. november 1977: Egypts president Sadat taler til det israelske parlamentet, Knesset. Sadat ønsker å gjenvinne kontrollen over Sinai og ikke minst å bedre Egypts økonomi, og er overbevist om at fred med Israel er en nødvendighet, og at dette igjen fordrer at han prater direkte med israelerne.

14. mars 1978: Israel invaderer nabolandet Libanon. Invasjonen kommer tre dager etter et palestinsk terrorangrep i Israel som koster flere titalls personer livet. Israels uttalte mål med angrepet er å opprette en sikkerhetssone langs grensen for å stanse palestinske angrep på Israel. 19. mars vedtar FNs sikkerhetsråd, etter initiativ fra USA, resolusjon 425 som krever umiddelbar stans i krigshandlingene, israelsk tilbaketrekning fra libanesiske territorier, samt opprettelsen av en FN-styrke som skal opprettholde fred og sikkerhet i området (kjent som UNIFIL) Innen midten av juni har Israel trukket seg ut, men de beholder en viss innflytelse i området gjennom støtte til en lokal militis (SLA). Krigen kostet over 1000 personer livet. Sikkerhetsrådsresolusjonen er tilgjengelig her: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/425>.

17. september 1978: Til tross for Sadats reise til Knesset går arbeidet med å skape fred mellom Israel og Egypt dårlig, men i september 1978 endrer dette seg. Den amerikanske presidenten Jimmy Carter bestemmer seg for å gjøre et siste forsøk på å mekle frem en løsning, og inviterer partene til forhandlinger på Camp David. 17. september kan de annonsere at de har lyktes, og Egypt og Israel underskriver to rammeavtaler som skal gi fred. Den ene avtalen tar for seg forholdet de to landene imellom, og sier at Israel skal trekke seg ut av Sinai i bytte mot egyptisk anerkjennelse og opprettelse av diplomatiske forbindelser. Den andre var ment å åpne veien for en palestinsk stat basert på FN-resolusjon 242, noe som var svært viktig for Sadat for å vise at han ikke sviktet det palestinske folket. Denne delen av avtalen var imidlertid svært vagt formulert, og ble aldri fulgt opp.

16. januar 1979: Etter flere måneder med svært omfattende protester som regimet ikke evner å slå ned, forlater Muhammad Reza Shah Iran, og hans regime faller fra hverandre.

1. februar 1979: Ayatollah Khomeini vender tilbake til Teheran i triumf. Svært mange forskjellige politiske grupper tok del i den iranske revolusjonen, fra marxister og sosialister til islamister og tilhengere av Khomeini. Dermed var det ikke et nytt regime klart til å ta over da Sjahan forlot landet. I stedet fulgte en kaotisk periode hvor ulike krefter kjempet om makten, men som etter hvert førte til at Khomeini og hans tilhengere fikk kontroll. Allerede i mars 1979 sa et flertall ja til å danne en islamsk republikk i en folkeavstemming, og denne republikken ble formet slik Khomeini ønsket, med ham selv om øverste leder. Revolusjonen i Iran var til stor inspirasjon blant islamister i hele Midtøsten.

26. mars 1979: Begin og Sadat undertegner den formelle fredsavtalen mellom landene på plenen utenfor Det hvite hus. Den arabiske liga har gjort det klart overfor Egypt at de anser avtalen som et svik, og etter undertegnelsen følger de opp ved å utestenge Egypt fra organisasjonen, og hovedkvarteret flyttes til Tunis. Utestengelsen varer i ti år.

24. desember 1979: Sovjetiske styrker går inn i Afghanistan, i det som skal vise seg å bli en ti år lang krig som ender med sovjetisk nederlag. Under krigen gir USA støtte til de såkalte mujahidin som kjemper mot de sovjetiske styrkene. Palestineren Abdullah Azzam tar til orde for at det er alle muslimers plikt å forsvare et muslimsk land som Afghanistan når det blir angrepet, og organiserer det slik at frivillige fra de arabiske landene kan reise til landet for å

kjempe. Dette var begynnelsen på fenomenet med islamistiske fremmedkrigere. Én av dem som arbeidet sammen med Azzam, var saudiaraberen Osama bin Laden.

22. september 1980: Irak under ledelse av Saddam Hussein angriper sitt naboland Iran. Irak angir uenigheter om grensene mellom landene som grunn til angrepet, og erklærer en avtale inngått bare fem år tidligere for ugyldig. Hussein håper også å kunne utnytte den kaotiske situasjonen i Iran til å fjerne det nye religiøse styret. Khomeini har på sin side også oppfordret det irakiske folket til å reise seg mot Iraks Baath-regime. Krigen varer i åtte år, og koster opp mot en million mennesker livet. Da den tar slutt i 1988, er grensene de samme, og begge regimer sitter fremdeles ved makten.

6. oktober 1981: Egypts president Sadat blir drept av islamister tilknyttet Jihad-gruppa mens han overværer en parade til minne om det man i Egypt anser som seieren i Yom Kippur-krigen. Visepresident Hosni Mubarak tar over makten, og forblir president i nesten tre tiår.

Februar 1982: Det muslimske brorskap i Syria har i flere år ligget i væpnet konflikt med Hafiz al-Assads Baath-regime, og da de i februar 1982 tar kontroll i byen Hama, bestemmer al-Assad seg for å slå dem ned én gang for alle. Hæren setter i gang et voldsomt angrep hvor det ikke skilles mellom sivile og militante. Det antas at mellom 10 000 og 30 000 personer blir drept.

6. juni 1982: Israel under ledelse av statsminister Begin og forsvarsminister Ariel Sharon invaderer igjen Libanon. Som tidligere er målet å ødelegge palestinske baser, denne gangen også i Beirut. I tillegg ønsker Israel å få Syria ut av Libanon, samt å få valgt et vennligsinnet regime i landet som de kan samarbeide med. Israelske styrker beleirer etter hvert Vest-Beirut, og med det for første gang en arabisk hovedstad. Beleiringen varer i 73 dager, og koster over 17 000 palestinere og libanesere livet, det store flertallet av disse sivile.

21. august 1982: Franske fredsbevarende styrker ankommer Beirut, og evakueringen av PLOs styrker begynner. Etter uker med intenst israelsk bombardement av Beirut får USA i midten av august forhandlet frem en avtale for å få slutt på kampene. Avtalen tilsa at PLOs væpnede styrker skulle forlate Libanon, og internasjonale styrker under ledelse av Frankrike og USA skulle overse evakueringen og garantere for sikkerheten til de sivile palestinerne som ble igjen. Arafat og PLOs ledelse etablerer nytt hovedkvarter i Tunis, mens gruppens styrker

blir spredt over hele den arabiske verden. Evakueringen foregår fredelig, er ferdig 1. september, og de internasjonale styrkene trekker seg ut.

23. august 1982: Det libanesiske parlamentet velger Bashir Gemayel til ny president. Høyreorienterte Gemayel står både Israel og vesten nær.

14. september 1982: Den nyvalgte presidenten Gemayel blir drept da en kraftig bombe går av i falangistenes hovedkvarter i Beirut. I alt blir nærmere 60 personer drept i angrepet. Israel benytter angrepet som en anledning til igjen å gå inn i Vest-Beirut, i strid med evakueringsavtalen.

16. september 1982: De israelske styrkene slipper soldater fra falangistmilitsen inn i de palestinske flyktningeleirene Sabra og Shatila. Falangistene bebreider palestinerne for drapet på Gemayel, og ønsker hevn. Etter PLOs evakuering er det ingen palestinske styrker som kan beskytte de sivile i leirene, og de internasjonale styrkene som skulle garantere deres sikkerhet har også reist fra Libanon. I løpet av de neste to dagene dreper militssoldatene et sted mellom 800 og 2000 sivile palestinere. De israelske styrkene griper ikke inn for å stanse massakren. Massakren vekker et voldsomt sinne i Israel. En offentlig kommisjon holder Israel indirekte ansvarlig, og forsvarsminister Sharon må gå av (men dette hindrer ham ikke fra senere å bli statsminister).

29. september 1982: Også internasjonalt er reaksjonene på massakrene i Sabra og Shatila voldsomme, ikke minst gitt at de amerikansk- og fransklede styrkene hadde hatt som oppgave å beskytte sivile palestinere. Den 29. september vender internasjonale styrker under ledelse av USA og Frankrike tilbake til Libanon. Disse trekker seg igjen ut i 1984 etter voldsomme selvmordsangrep mot amerikanske, franske og israelske installasjoner høsten 1983.

September 1983: Israel trekker seg tilbake fra posisjoner i utkanten av Beirut, i det som er begynnelsen på en etappevis tilbaketrekning som varer i to år. Helt ut av Libanon trekker de seg imidlertid ikke, men beholder kontroll over en «sikkerhetssone» sør i landet, som utgjør 10 % av Libanons areal. Først i mai 2000 trekker Israel seg ut også av dette området.

Februar 1985: Hizballah bekjentgjør offisielt at gruppen finnes gjennom et «åpent brev til de undertrykte i Libanon og i verden». Gruppen har blitt til over de foregående tre årene, etter initiativ og ledelse fra Iran.

15. april 1986: Amerikanske styrker bomber mål i den libyske hovedstaden Tripoli samt andre steder i landet, og over 100 personer mister livet. Amerikanske myndigheter sier angrepet er et svar på Libyas støtte til terrorisme, blant annet et angrep på et diskotek i Berlin ti dager tidligere.

7. november 1987: Zine al-Abidine Ben Ali kommer til makten i Tunisia i et fredelig kupp, hvor landsfaderen Habib Bourgiba fjernes med henvisning til at han har blitt senil.

9. desember 1987: Den første palestinske intifadaen bryter ut i de okkuperte palestinske områdene, først på Gaza og deretter på Vestbredden. Den utløsende faktoren er at israelske soldater åpner ild mot palestinske demonstranter, men bak opprørene ligger det mange år med økende frustrasjon og sinne over en stadig verre hverdag under israelsk okkupasjon. Opprørene er helt spontane, og først etter noen måneder evner PLO å ta kontroll og lede protestene fra sitt eksil i Tunis.

14. desember 1987: Hamas publiserer sitt første kommunike, og bekjentgjør med det gruppens eksistens. Gruppen er dannet av personer med tilknytning til Det muslimske brorskap på Gaza som en respons på opprøret. I kontrast til de tradisjonelt sekulære og venstreorienterte palestinske motstandsgruppene, formulerer Hamas sin kamp mot Israel i religiøse termer, og ser kampen mot Israel som en hellig krig, jihad.

16. mars 1988: Etter at Iran har lyktes i å ta kontroll over den kurdiske byen Halabja nord i Irak, svarer Saddam Hussein med å angripe byen med kjemiske våpen. Opp mot 5000 sivile blir drept i gassangrepet.

August 1988: Idet Sovjetunionen er i ferd med å trekke seg ut av Afghanistan, danner Osama bin Laden en organisasjon for å fortsette arbeidet med å støtte det man anser som muslimske frigjøringskamper. Organisasjonen kalles «basen», eller al-Qaida på arabisk.

20. august 1988: En våpenhvile fremforhandlet i FN-regi trer i kraft, og med det slutter den åtte år lange krigen mellom Irak og Iran.

Oktober 1988: Voldsomme protester og opptøyer bryter ut i Algerie. Flere hundre personer mister livet, og myndighetene sliter med å få kontroll. Regimet gjør etter hvert flere innrømmelser, og åpner for at nye partier kan stiftes og lover at frie valg skal avholdes.

15. november 1988: I en tale til det palestinske nasjonalrådet gir Arafat sin støtte til en tostatsløsning, til FN-resolusjonene 242 og 338, til prinsippet om land for fred, og til fredelig sameksistens mellom en palestinsk stat og Israel. Den israelske statsministeren Yitzhak Shamir avviser Arafats erklæring som løgn.

15. februar 1989: De siste sovjetiske styrkene trekker seg ut av Afghanistan.

September 1989: En fremforhandlet våpenhvile trer i kraft i Libanon. Denne følges av at parlamentets medlemmer møtes i den saudiarabiske byen Taif for å forhandle frem en revidert nasjonalpakt som kan danne grunnlag for varig fred i landet.

Oktober 1989: De libanesiske parlamentarikerne, valgt i 1972 (foruten de som senere hadde erstattet avdøde medlemmer), lykkes i sine forhandlinger, og blir enige om den såkalte Taif-avtalen. Avtalen omfordeler makt slik at den muslimske delen av befolkningen får større innflytelse, i tråd med landets demografi. Dette betyr at makt overføres fra presidenten til statsministeren og parlamentet, og sammensetningen av sistnevnte endres slik at muslimer og kristne har like mange representanter. Avtalen sier imidlertid ingenting om syrisk tilbaketrekning fra Libanon, og en vennskapspakt som senere inngås mellom landene gjør at Syria er militært til stede og har svært stor innflytelse i nabolandet frem til 2005.

Mai 1990: Etter år med forhandlinger blir Nord- og Sør-Jemen forent i den nye republikken Jemen, med Nord-Jemens president siden 1978, Ali Abdullah Saleh, som president også i det forente landet.

Juni 1990: Det algeriske regimet følger opp løftene gitt i kjølvannet av opprøret i 1988, og avholder de første lokalvalgene hvor en rekke ulike partier får delta. Islamistene i Den

islamske redningsfronten (*Front Islamique du Salut, FIS*) vinner en overlegen seier med over halvparten av stemmene.

2. august 1990: Irak invaderer nabolandet Kuwait. 100 000 irakiske soldater krysser grensen og nedkjemper kuwaitiske styrker i løpet av et snaut døgn. Den kuwaitiske kongefamilien flykter til Saudi-Arabia.

2. august 1990: Det internasjonale samfunn fordømmer den irakiske invasjonen, og allerede samme dag vedtar FNs sikkerhetsråd resolusjon 660 som krever umiddelbar tilbaketrekning av irakiske styrker (<http://unscr.com/en/resolutions/doc/660>). Kuwait ber om amerikansk hjelp til å drive ut de invaderende styrkene.

6. august 1990: FNs sikkerhetsråd vedtar resolusjon 661 (<http://unscr.com/en/resolutions/doc/661>) som innfører sanksjoner mot Irak. Vedtaket følges opp av senere resolusjoner som utvider sanksjonene. Mange av disse forblir i effekt frem til den amerikansk-britiske invasjonen i 2003, noe som går ekstremt hardt utover sivile irakere.

8. august 1990: De første amerikanske styrkene ankommer Saudi-Arabia. USA reagerer voldsomt på den irakiske invasjonen av nabolandet. Samtidig er det mange som frykter at Irak planlegger å vende seg mot Saudi-Arabia etter Kuwait. Saudiarabiske myndigheter ber derfor om amerikansk hjelp, og en storstilt oppbygging av styrker finner sted. Innen januar 1991 befinner en halv million amerikanske soldater seg i Saudi-Arabia. Amerikanske myndigheter jobber videre for å bygge en internasjonal koalisjon mot Irak, hvor flere arabiske land etter hvert deltar, inkludert Egypt og Syria. Yasir Arafat og kong Hussein av Jordan uttrykker derimot sin støtte til Irak, blant annet fordi Saddam Hussein knytter egen tilbaketrekning fra Kuwait til israelsk tilbaketrekning fra palestinske områder.

13. oktober 1990: To dager etter at den libanesiske regjeringen formelt ber Syria om hjelp til å slå ned General Aouns opprør, flykter Aoun til eksil i Frankrike. Den libanesiske borgerkrigen er med det over. Israel har imidlertid fremdeles kontroll over «sikkerhetssonen» sør i landet, noe Hizballah viser til da de – i kontrast til de øvrige militsene – nekter å la seg avvæpne slik Taif-avtalen tilsier.

29. november 1990: FNs sikkerhetsråd vedtar resolusjon 678

(<http://unscr.com/en/resolutions/doc/678>) som gjentar kravet om at Irak må trekke seg ut av Kuwait umiddelbart, og som autoriserer medlemsland som samarbeider med Kuwaits regjering til å bruke «alle nødvendige midler» for å sørge for at dette skjer dersom Irak ikke har trukket seg ut innen 15. januar 1991. FN gir med andre ord sin tilslutning til maktbruk mot Irak. I Irak hadde mange forventet at deres allierte, Sovjetunionen, ville forhindre et slikt vedtak, men Sovjet jobbet tvert imot tett sammen med USA om resolusjonsforslaget. Den kalde krigen var over i Midtøsten, og USA står igjen som eneste supermakt.

16. januar 1991: FNs frist 15. januar passerer uten at Irak trekker seg ut, og dagen etter begynner det amerikanskledede angrepet. 34 land deltar i koalisjonen som angriper Irak, hvorav ni arabiske land. Første fase av krigen består av en over fem uker lang luftkampanje.

24. februar 1991: Etter 42 dagers intensivt bombardement begynner bakkekrigen for å frigjøre Kuwait. Koalisjonen er totalt overlegen og beseirer de irakiske styrkene på bare 100 timer.

Mars 1991: Svært utbredt misnøye med Saddam Husseins styre gjør at det etter krigen bryter ut opprør i de sjiadominerte områdene sør i Irak. Til tross for at USAs president Bush har oppfordret det irakiske folket til å reise seg mot Hussein, hjelper han ikke opprørerne, og hindrer ikke Hussein i å bruke det som er igjen av hæren mot dem. Innen slutten av mars har regimet slått ned opprøret. Flere titusener antas å ha blitt drept i regimets aksjoner sør i landet.

April 1991: Også i de kurdiske områdene nord i Irak bryter det ut opprør mot Husseins styre, og kurdiske militser tar kontroll over flere byer. Etter å ha slått ned opprøret i sør, sender regimet hæren nordover, noe som utløser panikk blant sivilbefolkningen og leder til en masseflukt som antas å ha kostet over 20 000 personer livet. I april innfører koalisjonen en flyforbudssone over Nord-Irak for å beskytte sivilbefolkningen, og i mai går soldater inn for å opprette sikkerhetssoner. Dette fører til at Husseins regime mister kontrollen over de kurdiskdominerte områdene nord i landet, som i praksis blir autonome. Fra august 1992 blir det også innført flyforbudssone over Sør-Irak.

6. april 1991: Irak godtar den formelle våpenhvileavtalen som avslutter golfkrigen.

Oktober 1991: Etter amerikansk initiativ åpner en fredskonferanse i Madrid, som er ment å lede til en løsning på den israelsk-palestinske konflikten, med deltakende delegasjoner fra Israel, Syria, Libanon og Jordan, hvorav sistnevnte også inkluderer palestinske delegater. Basis for konferansen er FN-resolusjonene 242 og 338. Konferansen blir fulgt opp av forhandlinger i Washington, men disse fører ikke til noen avtale.

Januar 1992: Militæret griper makten og avlyser andre omgang av parlamentsvalget i Algerie. I desember ble de frie lokalvalgene fra året før fulgt opp av første runde av parlamentsvalg, og igjen vant islamistene i FIS en klar seier. Dette ble for mye for militæret og andre i det eksisterende regimet, som altså griper inn. Tilhengere av islamistene mener de har blitt frarøvet en legitim seier, og store protester bryter ut, som fort leder til sammenstøt med politi og militære. Etter hvert tar flere islamistiske grupper til våpen mot myndighetene, og det som skal bli en flere år lang borgerkrig begynner. Når kampene stilner mot slutten av 1990-tallet, sitter fremdeles regimet ved makten, og de væpnede islamistgruppene er i det store og hele knust eller har lagt ned våpnene. Over 100 000 algeriere har mistet livet.

Juli 1993: Sør i Libanon fører Hizballah en væpnet kamp mot den israelske tilstedeværelsen og deres lokale allierte, og gruppen sender også raketter inn over Nord-Israel. I juli bestemmer Israel seg for å gå til aksjon, og gjennomfører et ukelangt angrep med massiv bombing, uten at dette stanser Hizballahs angrep.

13. september 1993: Den såkalte Oslo-avtalen mellom Israel og PLO undertegnes på plenen foran Det hvite hus. Siden januar 1993 har det blitt ført hemmelige, direkte forhandlinger mellom partene i norsk regi, som nå har utviklet seg til en avtale. Avtalen er et rammeverk for hvordan man skal komme frem til en endelig avtale basert på resolusjonene 242 og 338. I tillegg innebærer den palestinsk selvstyre på Gaza samt i Jeriko på Vestbredden, og gjensidig anerkjennelse mellom Israel og PLO. Avtalen har imidlertid mange kritikere, og sterke krefter på begge sider jobber aktivt for å stanse prosessen. Med fredsprosessen tar også den første intifadaen slutt etter seks år.

25. februar 1994: Den israelske bosetteren Baruch Goldstein dreper 29 palestinere mens de ber i en moské i Hebron.

April 1994: Hamas og Palestinsk Islamsk Jihad er uttalte motstandere av Oslo-prosessen, og fra april 1994 gjennomfører gruppene en rekke selvmordsangrep mot israelsk offentlig transport og andre mål som koster flere titalls sivile livet.

Mai 1994: Mange i det tidligere Sør-Jemen er misfornøyde med sin posisjon i den nye forente republikken, og våren 1994 bryter det ut kamper som leder til borgerkrig. I mai proklamerer sør igjen sin uavhengighet, men de evner ikke å stå imot de nord-jemenittiske styrkene under Salehs kontroll, og den 7. juli overgir de seg. Jemen forblir et forent land, men nå som en følge av nords militære seier snarere enn fremforhandlet enighet.

1. juli 1994: Etter et liv i eksil og motstandskamp vender Yasir Arafat tilbake til Gaza. En palestinsk administrasjon (PA) opprettes, og i 1996 velges Arafat til president – en posisjon han beholder til sin død åtte år senere.

26. oktober 1994: Israel og Jordan undertegner en endelig fredsavtale mellom landene, og Jordan blir dermed det andre arabiske landet etter Egypt til å inngå fred med Israel.

28. september 1995: Israel og PLO underskriver en ny avtale, kjent som Oslo II. Denne er ment å bringe prosessen videre, og tilsier at forhandlingen rundt alle temaer skal begynne innen 4. mai 1996. Den israelske høyresiden er sterkt imot hele Oslo-prosessen, og benytter en ekstrem retorikk for å uttrykke dette. Den 29. september uttaler Israels nåværende statsminister Netanyahu på en stor protest mot fredsprosessen at den utgjør en trussel mot Israel, og at statsminister Rabin har forårsaket en «nasjonal ydmykelse» ved å gi etter for Arafat.

4. november 1995: Etter å ha talt på en enorm demonstrasjon til støtte for fredsprosessen blir statsminister Rabin skutt og drept av den israelske ekstremisten Yigal Amir. Shimon Peres tar over som statsminister.

11. april 1996: Igjen går Israel til aksjon mot Hizballah, og angriper Sør-Libanon i operasjonale «vredens druer». Den 18. april bomber Israel en FN-leir hvor sivile har søkt tilflukt, og 102 personer mister livet. Angrepet blir fordømt internasjonalt. Amerikanske diplomater engasjerer seg for å få på plass en våpenhvile, og denne blir undertegnet 26. april.

Mai 1996: Benjamin Netanyahu vinner valget i Israel. Fredsprosessen, hvor partene i utgangspunktet slet med å komme videre, er med dette i praksis over.

November 1996: I Qatars hovedstad Doha blir TV-kanalen al-Jazeera lansert. Kanalen representerer en helt ny standard i den arabiske verden hva angår kritisk journalistikk, og får etter hvert svært stor innflytelse i hele regionen. I 2006 lanserer også kanalen en engelskspråklig versjon.

17. november 1997: Jihadist-gruppen *al-gamaa al-islamiyya* gjennomfører et terrorangrep i den egyptiske byen Luxor hvor 62 personer blir drept, de fleste av disse turister. Jihadister har i mange år kjempet mot egyptiske myndigheter gjennom angrep på sikkerhetsstyrker, sivile og turister. Angrepet i Luxor vekker et voldsomt raseri i Egypt, og underminerer den støtten jihadistene måtte ha i befolkningen. Fengslede ledere i gruppen fordømmer angrepet, og jihadistenes væpnede kamp dør ut.

7. august 1998: Al-Qaida gjennomfører simultane angrep på de amerikanske ambassadene i Kenya og Tanzania, 224 personer blir drept i angrepene, og nærmere 5000 såret. To år tidligere har Osama bin Laden tatt til orde for angrep på amerikanske styrker i Saudi-Arabia, og i 1998 erklærte han sin globale jihad mot USA og landets allierte, hvor alle amerikanske mål internasjonalt skal anses som legitime mål.

7. februar 1999: Etter nesten 47 år på tronen dør Jordans kong Hussein, og hans eldste sønn Abdullah tar over.

23. juli 1999: Etter nærmere 38 år på tronen dør kong Hassan II av Marokko, og hans sønn Muhammad VI tar over.

Mai 2000: Israel trekker seg ut av Sør-Libanon i det Hizballah omtaler som en stor seier. Israels lokale allierte militis, SLA, har allerede gått i full oppløsning, og Hizballah rykker inn i området. Selv om Israel nå er ute av Libanon, beholder Hizballah sine våpen, blant annet med henvisning til at Israel har beholdt kontrollen over et lite område på grensen mot den okkuperte Golan-høyden.

10. juni 2000: Etter rundt 30 år som Syrias leder dør president Hafiz al-Assad. Makten overføres til hans sønn, Bashar al-Assad.

Juli 2000: Ved valget i Israel i 1999 mister Netanyahu makten, og Ehud Barak fra arbeiderpartiet tar over. Barak tar opp igjen forhandlingene med PLO, og i juli 2000 møtes partene på Camp David med den amerikanske presidenten Bill Clinton som vertskap. Forhandlingene leder imidlertid ikke frem.

28. september 2000: Det israelske høyrepartiet Likuds nye leder Ariel Sharon (den samme Sharon som var forsvarsminister under invasjonen av Libanon i 1982) gjennomfører en gåtur på tempelhøyden i Jerusalem, eskortert av mer enn 1000 politifolk og vakter. Turen er ment som en provokasjon overfor den palestinske befolkningen, og som en illustrasjon på hans egen tøffe politiske linje. Skuffelse over den mislykkede fredsprosessen samt en stadig forverring av situasjonen i de okkuperte områdene gjør at situasjonen i utgangspunktet er på bristepunktet, og Sharons provokasjon gjør at det tipper over. Hendelsen markerer starten på den andre palestinske intifadaen, kjent som al-Aqsa-intifadaen. Dette opprøret er langt mer voldelig enn det forrige, og innen det tar slutt fire år senere, har 600 sivile israelere og 300 israelske soldater mistet livet. På palestinsk side er tapstallene langt høyere: Over 3100 hadde mistet livet. Et klart flertall av disse er sivile, og rundt 700 er barn under 18 år.

Høst 2000: Omfattende demonstrasjoner til støtte for den palestinske intifadaen finner sted i Kairo og andre egyptiske byer, til tross for forbudet mot offentlige ansamlinger. Organiseringen og mobiliseringen rundt disse skal vise seg å bli starten på fremveksten av en bred aktivist- og protestbevegelse som blir helt sentral under opprøret i 2011.

12. oktober 2000: Selvmordsbombere angriper det amerikanske krigsskipet USS Cole i havnebyen Aden i Jemen, i et angrep al-Qaida står bak. 17 amerikanske soldater mister livet, og 39 blir skadet.

Januar 2001: Nye forhandlinger mellom Israel og PLO finner sted i den egyptiske grensebyen Taba, men heller ikke disse leder frem til en avtale.

Februar 2001: Ariel Sharon vinner valget i Israel og blir ny statsminister.

14. februar 2001: Gjennom en folkeavstemming gir befolkningen i Bahrain sin tilslutning til kongefamiliens plan for demokratisk reform, som kommer etter år med protester og misnøye. Planen tilsier at Bahrain skal være et konstitusjonelt monarki, med et valgt parlament.

1. juni 2001: Flere militante palestinske grupper gjennomfører selvmordsangrep mot sivile israelere under den andre intifadaen. Et av de verste av disse finner sted 1. juni 2001, da 21 personer blir drept i et angrep rettet mot et diskotek i Tel Aviv.

11. september 2001: 19 kaprere fra Saudi-Arabia, Egypt, Libanon og De forente arabiske emirater kaprer fire fly fra United Airlines og American Airlines, i et terrorangrep som al-Qaida står bak. To av flyene blir styrt inn i World Trade Center i New York med 20 minutters mellomrom. Et annet fly krasjer inn i det amerikanske forsvarsdepartementet i Washington, og det siste krasjer på et jorde i Pennsylvania etter at passasjerer og personale tar opp kampen mot kaprerne. I alt blir 2977 mennesker drept i det verste angrepet på amerikansk jord siden Pearl Harbour. USAs president Bush lover å ta de som er ansvarlige for angrepet.

20. september 2001: USAs president George W. Bush erklærer «krig mot terror», og lover å kjempe til «alle terroristgrupper med global rekkevidde har blitt funnet, stoppet og beseiret».

7. oktober 2001: USA og Storbritannia angriper Afghanistan gjennom voldsomme bombeangrep mot Taliban og al-Qaida, som så blir fulgt opp med bakkekrig. Krigen går tilsynelatende raskt, og allerede i desember blir Hamid Karzai innsatt som leder for et afghansk overgangsstyre. USA lykkes derimot ikke i å pågripe bin Laden i Afghanistan, og har ikke lykkes i å stabilisere landet eller bekjempe Taliban.

6. november 2001: President Bush gjør det klart at det ikke er «rom for nøytralitet i kampen mot terror», og at alle verdens land derfor er enten «med eller mot» USA. De fleste arabiske ledere er raskt ute med støtte til USA, og adopterer Bushs krig-mot-terror-retorikk i egen kamp mot både ekstremister så vel som fredelige opposisjonelle. Tilsvarende hevder Israels president Ariel Sharon at hans kamp mot Arafat også er en del av Bushs krig mot terror, et syn han raskt får aksept for i USA. Irak og Syria plasseres derimot på den andre siden av USAs krig, og defineres av Bush som fiender.

29. mars 2002: Israels statsminister Sharon erklærer Arafat for å være en fiende, og den israelske hæren går inn og re-okkuperer de byene på Vestbredden som noen år tidligere hadde fått palestinsk styre som en del av Oslo-prosessen. Israelske styrker omringer Arafats hovedkvarter i Ramallah, og sørger i praksis for at Arafat ikke kan forlate dette frem til sin død to år senere.

Juni 2002: Israel begynner byggingen av det man kaller en «seperasjonsbarriere» på Vestbredden som skal holde palestinske selvmordsbombere ute av Israel. I realiteten er «barrieren» en enorm betongmur som ikke går *mellom* Israel og Vestbredden, men *inne på* Vestbredden, og innlemmer 9 % av Vestbreddens areal i Israel.

5. februar 2003: President Bush og hans administrasjon har i lengre tid planlagt å angripe Irak, som de hevder er i besittelse av masseødeleggelsesvåpen og har bånd til terrororganisasjonen al-Qaida. Den 5. februar presenterer USAs utenriksminister Colin Powell det han hevder er bevis for Iraks masseødeleggelsesvåpen i en tale til FNs sikkerhetsråd. Han lykkes imidlertid ikke i å overbevise alle sine tilhørere, og Frankrike og Russland gjør det klart at de ikke støtter en krig.

20. mars 2003: USA og Storbritannia angriper Irak, uten sanksjonering fra FN og uten selv å ha blitt angrepet først – et klart brudd på internasjonal rett. Påstandene om masseødeleggelsesvåpen og støtte til al-Qaida skulle senere vise seg å ikke stemme.

20. mars 2003: Motstandere av invasjonen av Irak har i lang tid mobilisert og organisert seg i Egypt, og når USA og Storbritannia angriper 20. mars finner enorme demonstrasjoner sted i Kairo, hvor demonstrantene – midlertidig – lykkes i å ta kontroll over Tahrir-plassen.

9. april 2003: De amerikanske og britiske invasjonsstyrkene nedkjemper relativt hurtig de irakiske styrkene, og allerede 9. april tar de kontroll over hovedstaden Bagdad.

30. april 2003: Den såkalte kvartetten, bestående av USA, Russland, EU og FN, lanserer sitt veikart for fred, som er ment å få en slutt på den israelsk-palestinske konflikten.

1. mai 2003: President Bush erklærer at «oppdraget er utført» i Irak, og USA og Storbritannia okkuperer nå landet og kan begynne sitt gjenoppbyggingsprosjekt. USA evner imidlertid ikke

å holde kontroll og besørge sikkerheten i Irak, langt mindre bygge opp et demokratisk og stabilt styre. I stedet følger år med opprør, vold og borgerkrig som koster hundretusener av irakere livet.

Mai 2003: De amerikanske okkupasjonsmyndighetene i Irak kunngjør det som skal vise seg å bli to skjebnesvangre avgjørelser: de-baathifiseringen og oppløsningen av den irakiske hæren. Beslutningene rammer den sunnimuslimske delen av befolkningen hardest, og svært mange blir utestengt fra byggingen av det fremtidige Irak og mister jobbene sine. Mange av disse har våpen fra en hær som plutselig ikke lenger eksisterer. Opprøret i Irak tiltar i styrke utover høsten 2003, og etter hvert blir landet også preget av sekterisk konflikt mellom sunni- og sjiamuslimer.

Juli 2003: 20. mars-kampanjen for endring dannes i Kairo, som noen måneder senere blir til folkekampanjen for endring. Omtrent samtidig dannes Den egyptiske bevegelsen for endring, kjent under slagordet Kifaya – «nok» . Bevegelsene vokser ut av nettverkene dannet under mobiliseringene til protestene i solidaritet med intifadaen og mot angrepet på Irak, og jobber for demokratisk endring i Egypt.

19. august 2003: Et selvmordsangrep på FNs hovedkvarter i Bagdad tar livet av 22 personer. Abu Musab al-Zarqawi, en jordaner som tidligere drev en treningsleir for al-Qaida i Afghanistan, tar etter hvert på seg ansvaret for angrepet. Al-Zarqawi har bygget opp en organisasjon i Irak som i oktober 2004 sverger troskap til Osama bin Laden og dermed blir en del av al-Qaidas nettverk kjent som al-Qaida i Irak.

Desember 2003: Amerikanske spesialstyrker pågriper Saddam Hussein, som hadde gått i skjul etter invasjonen. Hussein blir dømt til døden og henrettet tre år senere.

Desember 2003: Israels statsminister Ariel Sharon bekjentgjør at han ønsker en ensidig israelsk tilbaketrekning fra Gaza, hvilket vil innebære at de 8000 israelske bosetterne som bor der må flytte. Planen er kontroversiell i Israel.

Juni 2004: Kamper bryter ut nord i Jemen mellom regjeringsstyrker og opprørere under ledelse av Hussein al-Houthi, kjent som Houthiene. Partene kjemper mot hverandre i flere omganger gjennom 2000-tallet.

11. november 2004: Etter åtte år som palestinsk president og 35 år som leder for PLO dør Yasir Arafat på et militærssykehus i Frankrike.

7. desember 2004: Krigen i Irak har ikke bare bygget opp under sekteriske motsetninger internt i landet, men i hele regionen. I forkant av det planlagte valget i Irak går Jordans kong Abdullah ut og advarer om økende iransk innflytelse i det han kaller «sjiahalmånen» som truer de arabiske landene. Økende sekterisme og rivalisering mellom Iran og arabiske land med Saudi-Arabia i spissen preger regionen i årene som følger.

12. desember 2004: Kifaya holder sin første demonstrasjon i Kairo, med krav om president Mubaraks avgang og nye, frie valg. Bevegelsen er i stor grad et middelklassefenomen, og klarer ikke mobilisere bredt. Like fullt er den svært viktig for fremveksten av protestbevegelsen i Egypt, og ikke minst fremveksten av online aktivisme, som skyter fart fra 2004-2005.

9. januar 2005: Den palestinske befolkningen skal velge ny president. Mahmoud Abbas fra Fatah vinner valget, og tar dermed over etter avdøde Yasir Arafat.

14. februar 2005: Libanons statsminister Rafiq Hariri blir drept i et voldsomt bombeangrep mot hans bilkolonne i Beirut. Svært mange holder Syria, som fremdeles har en stor militær tilstedeværelse og svært sterk innflytelse i Libanon, ansvarlige for drapet. Dette fører til omfattende protester med krav om at Syria trekker seg ut, senere kjent som Seder-revolusjonen. 14. mars deltar mer enn 1 million mennesker i en demonstrasjon i Beirut. USA og svært mange andre land støtter demonstrantenes krav, og Syria går etter hvert med på å trekke seg ut av sitt naboland. De siste syriske soldatene forlater Libanon 26. april.

August 2005: Sharons ensidige tilbaketrekning fra Gaza gjennomføres, og i august forlater de siste israelske soldatene området. Dette betyr imidlertid ikke at Israel gir opp kontrollen over Gazastripen: De beholder kontroll med grenser på land, til havs og i luften, og kontrollerer tilførselen av varer og strøm til området.

November–desember 2005: Under sterkt amerikansk press for demokratisk reform, avholder Egypt noe friere parlamentsvalg enn hva som har vært tilfellet tidligere. Dette gagner først og

fremst islamistene i Det muslimske brorskap, som blir suverent størst av de opposisjonelle gruppene med 88 seter.

Januar 2006: De palestinske selvstyremyndighetene avholder valg til parlamentet PLC. Igjen presser amerikanske myndigheter på for at demokratiske valg skal holdes, og igjen er det islamistene som går seirende ut av det. Hamas vinner et klart flertall, og i mars tiltrer Ismail Haniyeh fra Hamas som statsminister. Det internasjonale samfunn svarte med å holde tilbake hjelp og bistand til palestinske myndigheter og å unngå kontakt med Hamas – til tross for at man hadde presset på for at de palestinske myndighetene skulle avholde frie valg. Israel holdt på sin side tilbake skatteinntekter de samlet inn på vegne av den palestinske administrasjonen: Palestinerne skulle tvinges til å gi opp sin støtte til Hamas. Etter valgene i Egypt og Palestina toner USA ned sin retorikk rundt valg og demokratisk reform i regionen.

Mai 2006: Situasjonen i Irak blir stadig verre, hvor sunni- og sjiamuslimske grupper angriper hverandre, sivilbefolkningen og okkupasjonsmakten. Fra 2006 betegnes det som en borgerkrig, som går ekstremt hardt utover befolkningen: I mai og juni 2006 blir i snitt mer enn 100 sivile irakere drept hver dag.

Juni 2006: Amerikanske styrker tar livet av Abu Musab al-Zarqawi, lederen for al-Qaida i Irak, men dette later ikke til å svekke gruppen nevneverdig. Gruppen kontrollerer områder i den sunnidominerte Anbar-provinsen vest i Irak, og i oktober 2006 erklærer den opprettelsen av det den kaller Den islamske staten i Irak.

25. juni 2006: Væpnede menn fra Hamas angriper en israelsk militærpost, dreper to soldater, sårer fire, og kidnapper en siste, Gilad Shalit.

28. juni 2006: Israelske styrker går inn på Gaza, men finner ikke Shalit. Dette markerer begynnelsen på en periode med intense kamper mellom partene, som koster 400 personer livet.

12. juli 2006: Soldater fra Hizballah angriper en israelsk patrulje inne i Israel, og dreper tre soldater og tar to til fange. Israel svarer ved å gå til angrep på Libanon, og med det begynner en 34 dager lang krig som tar livet av rundt 1100 sivile libanesere og 43 sivile israelere. Israel

lykkes ikke i å knuse Hizballah slik de ønsker, og Hizballah erklærer seier i ettertid. Krigen tar slutt når en våpenhvile trer i kraft 14. august.

17. juli 2006: Etter flere uker med mobilisering og protester oppnår en kampanje i Kuwait kjent som «Orange-bevegelsen» sitt mål da landets parlament vedtar å endre antallet valgkretser. Selv om saken kan synes triviell, er vedtaket et stort nederlag for regimet, og blir sett på som et viktig skritt på veien mot demokratisk reform. Kampanjen blir drevet av unge aktivister online og offline, og nettverkene de bygger, blir sentrale da svært omfattende protester bryter ut i landet noen år senere.

November 2006: En av Egypts mest kjente bloggere, Wael Abbas, publiserer en video på sin blogg som viser politimenn som mishandler minibussjåføren Imad al-Kabir. Saken vekker voldsomme reaksjoner i Egypt, og siden bevisene er helt uomtvistelige, har regimet i praksis ikke noe valg: I november 2007 blir politimennene dømt til tre års fengsel, den første dommen for politibrutalitet i Egypts historie. Saken regnes som et viktig gjennombrudd for borgerjournalistikk og aktivisme i Egypt.

Januar 2007: Amerikanerne legger om strategien i Irak, og ved hjelp av en økning av de amerikanske styrkene i landet samt samarbeid med sunnimuslimske militsgrupper, får de langt bedre kontroll, noe som gir seg utslag i en betydelig forbedret sikkerhetssituasjon mellom 2007 og 2009.

Mars 2007: Fatah og Hamas har hatt svært vanskelig for å samarbeide etter Hamas' valgseier i 2006, og den internasjonale boikotten har ikke hjulpet. I mars 2007 lykkes man likevel i å danne en samlingsregjering. Denne skal imidlertid vise seg å bli svært kortvarig.

Juni 2007: Forholdet mellom Hamas og Fatah blir stadig verre, og med jevne mellomrom kommer det til sammenstøt. Dette topper seg i juni da det bryter ut harde kamper mellom partene på Gaza, som ender med at Hamas kaster ut Fatah og tar full kontroll over området. Fatah beholder imidlertid kontrollen på Vestbredden, og dermed er de palestinske områdene i praksis delt i to under to forskjellige regimer. Israel svarer med å forsøke å tvinge Hamas-styret på Gazastripen i kne gjennom kollektiv avstraffelse av Gazas 1,5 millioner innbyggere, og begrenser tilførselen av varer, strøm og lignende.

Januar 2008: Store protester bryter ut blant unge arbeidsledige og misfornøyde arbeidere i en rekke mindre byer i Tunisia. Arbeidere lanserer slagordet «Arbeid, frihet og nasjonal verdighet» – et slagord som hentes frem igjen under revolusjonen snaue tre år senere.

6. april 2008: Utover 2000-tallet gjennomfører arbeidere i Egypt stadig flere og mer omfattende protestaksjoner, først og fremst knyttet til konkrete krav om bedre lønn og arbeidsvilkår, men av og til med mer eksplisitte politiske krav. I april 2008 forener arbeiderne krefter med den voksende aktivistbevegelsen, da unge aktivister benytter Facebook for å mobilisere til støtte for protester med krav om bedre lønn. Ut av initiativet vokser 6. april-bevegelsen, som senere skal bli helt sentral under revolusjonen i 2011.

August 2008: Arabiske aktivister samles i Beirut til det første arabiske blogger-møtet. Aktivister i ulike arabiske land følger hverandre og danner nettverk, noe som skal vise seg å være viktig da opprørsbølgen bryter ut to og et halvt år senere.

27. desember 2008: Etter at stadig flere raketter sendes fra Gaza mot sivile mål i Israel, går Israel 27. desember til krig mot Hamas. Flere dagers intenst bombardement mot et av verdens tettest befolkede områder følges opp av bakkeinvasjon 3. januar. Når krigen tar slutt 18. januar 2009, er over 1300 palestinere drept, over 5000 såret og Gaza ligger i ruiner. På israelsk side har 13 personer mistet livet og åtte har blitt såret.

12. juni 2009: Iran avholder presidentvalg, og dagen etter utropes Mahmoud Ahmadinejad som vinner. Opposisjonen mener dette ikke stemmer, og beskylder regimet for juks. Opposisjonskandidaten Mir Hussein Mousavi ber vokterrådet annullere valget, og enorme protester bryter ut i hovedstaden Teheran og andre steder i landet. Myndighetene går svært brutalt til verks for å slå ned protestene, men til tross for dette fortsetter de i mange måneder.

19. februar 2010: Den tidligere lederen for Det internasjonale atomenergibyrådet Mohamed ElBaradei vender hjem til Egypt for første gang på lang tid, og nærmere 1000 tilhengere møter ham på flyplassen i Kairo. Mange i Egypt ser ElBaradei som en mulig utfordrer til president Mubarak, og det dannes raskt en kampanje for å få ham til å stille i neste valg. Én av dem som engasjerer seg i kampanjen er aktivisten Wael Ghonim.

Mai 2010: Siden 2007 har amerikanerne lyktes godt i å slå ned gruppen som kaller seg den islamske staten i Irak, tidligere kjent som al-Qaida i Irak, og de klarer å ta livet av en rekke av gruppens ledere. Samtidig blir ikke gruppen knust fullstendig, og nye ledere kommer til. I mai 2010 melder gruppen at den igjen har fått ny leder, den da relativt ukjente Abu Bakr al-Baghdadi.

6. juni 2010: Den 28 år gamle Khalid Said blir brutalt drept av politimenn i den egyptiske byen Alexandria. Bildet av en mishandlet Said spres på nett, og vekker et enormt sinne i befolkningen. Said blir symbolet på hvor ille Egypt under Mubarak har blitt, og behovet for endring. En rekke protester mot drapet arrangeres i Alexandria og Kairo. Wael Ghonim oppretter en Facebook-gruppe kalt «Vi er alle Khalid Said» for å minnes Said og planlegge protester mot regimet. Siden blir helt sentral frem mot og under den kommende revolusjonen i landet.

Høsten 2010: Matvareprisene i både Tunisia og Egypt stiger voldsomt, noe som rammer vanlige folk hardt. Bakgrunnen er at en kombinasjon av tørke og flom i Kina og Russland har drevet opp hvetepreisene internasjonalt, og både Tunisia og Egypt er store importører.

November–desember 2010: Egypt avholder parlamentsvalg. Mens valget i 2005, grunnet til dels sterkt amerikansk press, var noe friere enn vanlig, tar regimet ingen hensyn til hverken opposisjon eller kritiske røster i 2010, og sikrer seg så godt som alle setene.

4. desember 2010: En ny opposisjonskampanje hvor både aktivister og politikere deltar, avholder sitt første møte i Kuwait, med krav om respekt for konstitusjonen og kamp mot korrupsjon. Fire dager senere avholder de et nytt møte, og denne gangen går sikkerhetsstyrker til angrep og slår og arresterer en rekke kjente politikere. Angrepet vekker et voldsomt sinne i Kuwait, og drøye to uker senere dannes den første av mange opposisjonelle aktivistgrupper som blir den drivende kraften i protestene som preger landet de neste to årene.

7. desember 2010: I et desperat forsøk på å stanse spredningen av svært lite flatterende informasjon om president Ben Ali og hans familie, stenger tunisiske myndigheter nettsiden til en libanesisk avis som publiserer lekkede meldinger fra den amerikanske ambassaden i Tunisia. Meldingene er en del av Wikileaks' publisering av materiale fra amerikanske

ambassader verden rundt, og beskriver blant annet hvordan Ben Alis familie bruker sin posisjon til å berike seg selv. Dette er godt kjent for tunisiere flest, men likevel provoserende på et tidspunkt hvor vanlige folk sliter økonomisk. Ti dager senere tenner Bouazizi på seg selv, og den arabiske våren bryter ut.